

แบบการเสนอผลงาน
(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมินนางจิตร์ อาจสัจจร.....

ตำแหน่งปัจจุบัน .นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๓๑๓๘ ส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๙ (อุบลราชธานี) ทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน ปกป้อง ดูแล ค้ำครองพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในความรับผิดชอบ เพื่อรักษาความสมบูรณ์ สมดุล ของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ ศึกษา วิจัย ทางวิชาการ รวบรวมข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ เผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการที่มีมาตรฐาน เสริมสร้างการเรียนรู้ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสร้างประสบการณ์การการท่องเที่ยวที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและประชาชน ส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ตำแหน่งที่จะแต่งตั้งนักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ.....ตำแหน่งเลขที่.๑๑๒๑.....
.....ส่วนนันทนาการและสื่อความหมาย.....สำนักอุทยานแห่งชาติ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตามการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ โดยใช้องค์ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้ การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. เรื่อง การป้องกันปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงชายแดนไทย-กัมพูชาในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

๒. ระยะเวลาที่ดำเนินการ.....ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๖

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ ข้อมูลพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร สถิติคดี ชุมชนรอบแนวเขต และอื่นๆ

๓.๒ แผนจัดการอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

๓.๓ ข้อมูลประวัติกรณีคำตัดสินของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศกรณีประสาทเขาพระวิหาร

๓.๔ ฐานข้อมูลการลาดตระเวนเชิงคุณภาพในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

๓.๕ ข้อมูลสถานการณ์ความมั่นคง หรือเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น การเข้าควบคุมพื้นที่รุกรานบริเวณชายแดนและสร้างความร่วมมือปลูกป่าระหว่างประเทศบริเวณป่าหนองใหญ่ ข้อขัดแย้งในการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ของชุมชนบ้านหนองหว่า เป็นต้น

๓.๖ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินงาน และเป้าหมายของงาน

อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ได้รับการประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื้อที่ ๘๑,๒๕๐ ไร่ หรือ ๑๓๐ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๒ จังหวัด ได้แก่ ตำบลเสาธงชัย ตำบลภูผาหมอก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๓๖,๘๗๐ ไร่ และตำบลโคกสะอาด อำเภอน้ำขุ่น ตำบลโขง อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๔๔,๓๗๔ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อราชอาณาจักรกัมพูชาตลอดแนวทางด้านทิศใต้ ระยะทางประมาณ ๕๐ กิโลเมตร เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่สำคัญของประเทศ จากกรณีคำพิพากษาศาลยุติธรรมระหว่างประเทศกรณีปราสาทเขาพระวิหาร เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕ ศาลโดยคะแนนเสียง ๙ ต่อ ๓ ลงความเห็นว่า “ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยกัมพูชา” ทั้งนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศไม่ได้พิพากษาชี้ขาดเรื่องเส้นแดนระหว่างประเทศทั้งสอง และต่อมาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกแต่เพียงฝ่ายเดียวของกัมพูชา กลายเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง และได้เกิดความตึงเครียดระหว่างไทย-กัมพูชา จนทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนมีการปะทะกันทางกำลังทหาร ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ และต่อเนื่องมาจนถึงการปะทะกันที่รุนแรงในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารตั้งอยู่ในชายแดนเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศที่มีความสำคัญ จึงเป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความซับซ้อนในการบริหารจัดการในทุกด้าน ทั้งด้านการท่องเที่ยวที่มีการปิด-เปิดอุทยานแห่งชาติอยู่บ่อยครั้ง จากปัญหาข้อพิพาทและการสู้รบชายแดน รวมถึงปัญหาของการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในประเทศไทย ปัญหาเขตแดนระหว่างประเทศที่ยังไม่แน่ชัดและไม่ปักปันเขตแดน การจัดตั้งและความเคลื่อนไหวของกองกำลังฝ่ายความมั่นคงฝั่งไทยและฝ่ายกัมพูชาตลอดแนวตั้งแต่ช่องอานม้า อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จนถึงบริเวณห้วยดามารีย์ (ใกล้เคียงปราสาทเขาพระวิหาร) อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นเส้นทางขึ้นภูมูเขื่อนที่มีประวัติการสู้รบและยังมีการตรึงกำลังอย่างเข้มข้น ในพื้นที่วัดละเบิดที่ยังหลงเหลืออยู่ในพื้นที่จำนวนมาก มีความขัดแย้งจากการรุกรานเพื่อแสดงอธิปไตยเหนือดินแดนอยู่โดยตลอดรวมถึงการขับเคลื่อนพลมวลชนของกลุ่มเรียกร้องเรื่องที่ดิน การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร โดยเฉพาะการปฏิบัติงานป้องกันปราบปรามการกระทำ ความผิดกฎหมายป่าไม้ เพื่อคุ้มครอง ปกป้อง ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่น จึงมีความละเอียดและซับซ้อน

จากสถานการณ์การกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่ พบว่ามีการลักลอบทำไม้จากอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีทั้งกลุ่มขบวนการทางฝั่งประเทศไทย และขบวนการที่มีการร่วมมือของราษฎรทั้งสองประเทศ ในการนำไม้ออกตามช่องทางธรรมชาติตามชายแดน พบมีการลักลอบตัดไม้พะยุงและไม้มีค่าอื่น ๆ ได้แก่ ประดู่ ชิงชัน มะค่าโมง เป็นต้น ซึ่งในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารมีไม้มีค่าสำคัญดังกล่าวจะกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ป่า รวมถึงต้นไม้มีค่าในพื้นที่ทำกินของราษฎรที่ได้รับการสำรวจถือครองตามแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎรในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงยังเป็นพื้นที่เสี่ยงในการถูกลักลอบตัดไม้ โดยอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารได้มีการแจ้งความดำเนินคดีกรณีการลักลอบตัดไม้ในแปลงทำกินหลายคดี นอกจากนี้ยังพบมีการวางกับดักและล่าสัตว์เป็นจำนวนมาก และมีการบุกรุกที่ดินทำกินของกลุ่มราษฎร รวมทั้งการรุกรานพื้นที่ตามแนวชายแดนจากเดิม จากสภาพปัญหาของพื้นที่และสถานการณ์ชายแดน การปฏิบัติงานลาดตระเวนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารมีความยากลำบากและมีความเสี่ยงจากทั้งกองกำลังติดอาวุธและวัดละเบิดในพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการเกิดคดี พฤติการณ์ กลุ่มขบวนการ เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ทั้งในด้านการลักลอบตัดไม้หรือค้าไม้มีค่า การลักลอบล่าสัตว์ป่า การบุกรุกแผ้วถาง

ที่ดิน การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงในการกระทำผิดกฎหมาย ศึกษารวบรวมข้อมูลสถานการณ์ด้านภัยความมั่นคงที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่ชายแดน เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ รัศกุ่ม ปลอดภัย ทันต่อสถานการณ์

โดยขั้นตอนในการศึกษา ประกอบด้วย

๑. การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ แนวเขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่ติดต่อประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

๒. รวบรวมข้อมูลสถิติคดีย้อนหลัง ๕ ปี แยกประเภทเป็นคดีทำไม้พะยุง ไม้กระยาเลย คดีบุกรุกพื้นที่ป่า คดีล่าสัตว์ คดีอาวุธปืน และอื่นๆ (เช่น ลักลอบเข้าเมือง ลักลอบขายสินค้าข้ามพรมแดนในเส้นทางธรรมชาติ)

๓. รวบรวมฐานข้อมูลการลาดตระเวนเชิงคุณภาพ ย้อนหลัง ๕ ปี ได้แก่ พิกัดตำแหน่งปัจจัยคุกคาม (ทำไม้ ล่าสัตว์ เก็บหาของป่า ปศุสัตว์) ปัจจัยนิเวศ (แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร สัตว์ป่า ไม้สำคัญและไม่มีค่า) เส้นทางเดินลาดตระเวน ความถี่ในการเดิน การครอบคลุมพื้นที่ ตำแหน่งที่มีสัญญาณโทรศัพท์มือถือ

๔. สำนวณไม้สำคัญในแปลงทำกิน ซึ่งอยู่ระหว่างการสำรวจและพิจารณาผลตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎร ในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ดังนี้

๑) ข้อมูลท้องที่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หมายเลขแปลงสำรวจ (ข้อมูลตามแบบ อส.๓) ที่ที่ดินตั้งอยู่

๒) พิกัดกลางแปลง และพิกัดรอบแปลงที่สำรวจ

๓) สำนวณไม้ไม่มีค่าและไม้สำคัญที่มีขนาดความโตที่ระดับอก (DBH ๑.๓๐ เมตร) ที่มีขนาด ๔๐ เซนติเมตรขึ้นไป โดยบันทึกชนิดไม้ จำนวนต้น ขนาดความโต ขนาดความสูงทั้งหมด ความสูงที่เป็นสินค้าได้ และรายละเอียดอื่น ๆ ของไม้สำคัญ (จัดทำเป็นตารางข้อมูลรายต้น) ไม้ป่าอื่นใดที่อยู่ในแปลงสำรวจครอบครองและทำประโยชน์ที่ขนาดความโตไม่ถึงเป้าหมายสำรวจ ให้ระบุข้อมูลทั่วไปเพิ่มเติมท้ายตาราง

๔) สรุปข้อมูลไม้ในแปลงทำกินของราษฎรตามแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินของราษฎร ในเขตป่าอนุรักษ์ ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. จัดทำฐานข้อมูลบุคคลผู้กระทำความผิด ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (เพศ อายุ ภูมิสำเนา พฤติการณ์ ช่วงเวลาที่เข้ามากระทำความผิด (ฤดูกาลเก็บเกี่ยว ฤดูกาลท่องเที่ยว) กลุ่มขบวนการ อาชีพ และอื่นๆ)

๖. รวบรวมข้อมูลสถิติการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่สำรวจถือครอง ตามมติ ครม. ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ และ/หรือ พื้นที่ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และสถิติในพื้นที่ป่า

๗. รวบรวมข้อมูลพื้นที่เส้นทางลักลอบเข้าเมือง ลักลอบขายสินค้าข้ามพรมแดนในเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางขึ้นลงเขา ช่องทางธรรมชาติระหว่างประเทศ จุดตรวจ/จุดเฝ้าระวังชั่วคราวเพื่อติดตามการใช้อากาศยานไร้คนขับ พื้นที่วัดระยะเปิด จุดที่ตั้งของกองกำลังต่างชาติโดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติ (ตำแหน่งโดยคร่าวๆ) พื้นที่ที่การเดินทางลาดตระเวนไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้จากการขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ตำแหน่งที่พบอากาศยานไร้คนขับ เป็นต้น

๘. เปรียบเทียบข้อมูล ตาม ข้อ ๑ - ข้อ ๗ โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๘.๑ วิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อภัยคุกคามการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ขึ้น โดยอาศัยการซ้อนทับข้อมูลทางภูมิสารสนเทศของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นได้แก่ ปัจจัยพื้นที่แหล่งกระจายตัวของทรัพยากรป่าไม้ (ข้อมูลไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น พะยุง ประดู่ มะค่าโมง ชิงชัน

พันธุ์ไม้สำคัญ เช่น กล้วยไม้เขาพระวิหาร จาก smart patrol ทั้งในพื้นที่ป่า และแปลงสำรวจตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒) ปัจจัยข้อมูลคดีและภัยคุกคาม ปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางคมนาคม ปัจจัยระยะห่างจากแหล่งชุมชน ปัจจัยระยะห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปัจจัยระยะห่างจากแม่น้ำ เมื่อนำข้อมูลต่างๆ มาซ้อนทับแล้วจะให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีความเข้มข้นของปัจจัยต่างๆ พื้นที่ซ้อนทับรวมกันนั้นก็คือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของความเสี่ยงได้ตามความหนาแน่นของปัจจัยที่ซ้อนทับกัน

๘.๒ การวิเคราะห์พื้นที่เสี่ยงต่อภัยคุกคามการลักลอบล่าสัตว์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ขึ้น โดยอาศัยการซ้อนทับข้อมูลทางภูมิสารสนเทศของปัจจัยที่เกี่ยวข้องเบื้องต้นได้แก่ ปัจจัยพื้นที่แหล่งกระจายตัวของทรัพยากรสัตว์ป่า (ข้อมูลจาก smart patrol) ปัจจัยข้อมูลคดีและภัยคุกคาม ปัจจัยระยะห่างจากแม่น้ำโป่งและแหล่งอาหาร ปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางคมนาคม ปัจจัยระยะห่างจากแหล่งชุมชน ปัจจัยระยะห่างจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปัจจัยระยะห่างจากแม่น้ำ เมื่อนำข้อมูลต่างๆมาซ้อนทับแล้วจะให้ทราบถึงพื้นที่ที่มีความเข้มข้นของปัจจัยต่างๆ พื้นที่ซ้อนทับรวมกันนั้นก็คือพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของความเสี่ยงได้ตามความหนาแน่นของปัจจัยที่ซ้อนทับกัน

๘.๓ เปรียบเทียบข้อมูลสถิติการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่สำรวจถือครอง ตามมติกรม. ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ และ/หรือ พื้นที่ตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ การเกิดคดีในพื้นที่ป่า แยกเป็นประเภท

- คดีทำไม้ เปรียบเทียบพิกัตคดีการกระทำผิดไม่เกินระยะ ๑ กิโลเมตรจากขอบเขตที่ทำกิน กับ ในพื้นที่ป่า
- คดีบุกรุกป่า เปรียบเทียบพิกัตคดีการกระทำผิดไม่เกินจากการขยายออกจากแปลงทำกิน และการบุกรุกในพื้นที่ป่าใหม่
- คดีล่าสัตว์ป่า เปรียบเทียบพิกัตคดีการกระทำผิดไม่เกินระยะ ๑ กิโลเมตรจากขอบเขตที่ทำกิน กับ ในพื้นที่ป่า

๘.๔ วิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องหา/ผู้กระทำความผิด ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้แก่ เพศ อายุ พฤติการณ์ ช่วงเวลาที่เข้ามากระทำความผิด (ฤดูกาลเก็บเกี่ยว ฤดูการท่องเที่ยว หรืออื่นๆ) ขนาด/ลักษณะกลุ่ม ขบวนการ อาชีพ และอื่นๆ ประเภทของทรัพยากรที่ได้จากการกระทำความผิด ถิ่นฐานภูมิลำเนา

๘.๕ วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยในพื้นที่ชายแดนที่มีผลกระทบต่อการลักลอบกระทำความผิดและต่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยใช้ข้อมูลพื้นที่เส้นทางลักลอบเข้าเมือง ลักลอบขายสินค้าข้ามพรมแดนในเส้นทางธรรมชาติ เส้นทางขึ้นลงเขา ช่องทางธรรมชาติระหว่างประเทศ จุดตรวจ/จุดเฝ้าระวังชั่วคราวเพื่อติดตามการใช้อากาศยานไร้คนขับ พื้นที่วัดถูระเบิด จุดที่ตั้งของกองกำลังต่างชาติ โดยรอบเขตอุทยานแห่งชาติ (ตำแหน่งโดยคร่าวๆ) พื้นที่ที่การเดินทางตระเวนไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้จากการขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน ตำแหน่งที่พบอากาศยานไร้คนขับ เป็นต้น โดยการทับซ้อนทางภูมิศาสตร์

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

เชิงปริมาณ คือ มีผลงานการศึกษาวิจัยที่สามารถเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจและใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ จำนวน ๑ เรื่อง

เชิงคุณภาพ คือ ๑. ทราบข้อมูลพื้นที่เสี่ยงในการถูกบุกรุกแผ้วถาง การลักลอบตัดไม้ และการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร

๒. มีข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวในพื้นที่ชายแดน ที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

๓. มีแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเพื่อคุ้มครอง ปกป้องทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่น

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงในการถูกบุกรุกแผ้วถาง การลักลอบตัดไม้ และการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร รวมถึง ข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูลความเคลื่อนไหวในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นฐานข้อมูลในวางแผนใช้เทคโนโลยีที่สนับสนุนและรองรับการปฏิบัติงานในอนาคต เช่น พื้นที่ที่มีสัญญาณมือถือ สำหรับใช้แอปพลิเคชันในมือถือหรือติดตั้ง NCAPS หรือการพบชนิดพันธุ์พืช หรือ สัตว์ ที่สำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยและวางแผนในการอนุรักษ์ต่อไป

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑ ข้อมูลการปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดน เป็นข้อมูลที่มีชั้นความลับ การดำเนินการใดๆ ต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ หรือกระแสที่อาจกระทบต่อสังคมในวงกว้าง และต้องมีการบูรณาการประสานการปฏิบัติกับหน่วยความมั่นคงในพื้นที่ การแสดงข้อมูล บทบาทหรือดำเนินการที่กระทบกับมวลชนหรือ กระทบกับพื้นที่ที่ขัดแย้ง ประเทศเพื่อนบ้านอาจนำไปเป็นข้อได้เปรียบในการแอบอ้างสิทธิหรืออิบไทย หรือนำมาเป็นข้อต่อรองในการเจรจาอื่น ๆ

๗.๒ พื้นที่พรมแดนระหว่างประเทศ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร บางช่วงมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบต่อเนื่อง อยู่ใกล้กับเส้นทางหลัก (ทางหลวงชนบท) เป็นช่องทางในการลักลอบกระทำผิดกฎหมายได้โดยง่าย เช่น ลักลอบตัดไม้/นำไม้ออก สิ้นค้าหนีภาษี ยาเสพติด การติดตามกระทำได้อย่างและมีความเสี่ยงสูง

๗.๓ ความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งสองประเทศโดยเฉพาะชุมชนตามแนวชายแดน บางส่วนมีความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือญาติดั้งเดิมหรือมีการแต่งงาน ไปมาหาสู่ ระวังกัน จึงเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ให้ข้อมูลข่าวสาร และร่วมขบวนการลักลอบกระทำผิดกฎหมายป่าไม้

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑ การศึกษา รวบรวมข้อมูลในพื้นที่ มีความเสี่ยง เนื่องจากเป็นพื้นที่แนวชายแดน มีการตั้งกองกำลังของประเทศเพื่อนบ้าน และพื้นที่ส่วนมากมีวัดอยู่หนาแน่น การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องความปลอดภัย

๘.๒ สถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความไม่แน่นอน การดำเนินการเก็บข้อมูลไม่สามารถกระทำได้อย่างสม่ำเสมอในพื้นที่เดิม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง ต้องมีการติดตามสถานการณ์และงานการข่าวอย่างใกล้ชิดว่ามีความเคลื่อนไหวในพื้นที่อย่างไร ทั้งฝั่งประเทศไทย และประเทศกัมพูชา

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ควรมีการบูรณาการการปฏิบัติงานกับหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและติดตามสถานการณ์ด้านการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศอย่างใกล้ชิด มีการเตรียมพร้อมในกรณีฉุกเฉินเพื่อลดการสูญเสีย

๙.๒ ใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายร่วมกับการลาดตระเวนเชิงคุณภาพ เช่น อากาศยานไร้คนขับ การใช้กล้อง NCAPS ในเส้นทางเข้าออกและพื้นที่เสี่ยง

๙.๓ การป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าควรมีการใช้เทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียมควบคู่กับการลาดตระเวนรอบพื้นที่ทำกินเพื่อควบคุมอย่างสม่ำเสมอ

๙.๔ ควรมีการให้ความรู้ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อกฎหมายและบทกำหนดโทษ เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ต่อชุมชนท้องถิ่น ประชาชน และส่วนราชการอื่นๆ อยู่เสมอ

๙.๕ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลไม้สำคัญในแปลงทำกินและให้ราษฎรเจ้าของแปลงรับทราบเป็นข้อตกลงร่วมกันในการดูแลรักษา

๙.๖ ควรมีการติดตามสถานการณ์ด้านการเมืองการปกครองของทั้งสองประเทศอย่างใกล้ชิด มีการเตรียมพร้อมในกรณีฉุกเฉินเพื่อลดการสูญเสีย

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน

นำเสนอในการบรรยายและเป็นวิทยากร ถ่ายทอดข้อมูล องค์ความรู้ และประสบการณ์ ด้านการปฏิบัติงาน ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ในมิติของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ชายแดนไทย-กัมพูชา

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

-ไม่มี-

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) ผู้ขอประเมิน
(นางจิตร์ อางสัจจร)
วันที่ ๑๕/.....มกราคม...../๒๕๖๗.....

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
(๑) -	-
(๒) -	-
(๓) -	-

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(.....นายประทีป เลิศรุ่งเรืองกิจ.....)

(ตำแหน่ง).....ผู้อำนวยการส่วนอุทยานแห่งชาติ.....

วันที่...../.....18 มี.ค. 2567...../.....

(ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล)

(ลงชื่อ)

(.....นายประสงค์ สุวรรณโชติ.....)

(ตำแหน่ง).....ข้าราชการบำนาญชำนาญการพิเศษ รักษาการแทน

วันที่...../.....18 มี.ค. 2567...../.....ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9

(ผู้อำนวยการกอง/สำนัก ขึ้นไป)

หมายเหตุ : ๑. คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป
อีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้
๒. การเสนอผลงานให้มีความยาวไม่น้อยกว่า ๕ หน้ากระดาษ A4

**แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน
(ระดับชำนาญการ และระดับชำนาญการพิเศษ)**

๑. เรื่อง แนวทางการจัดการและควบคุมผลกระทบจากการเก็บหาหรือใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
ที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติ

๒. หลักการและเหตุผล

อุทยานแห่งชาติ เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ตามที่ได้มีการประกาศและเตรียมประกาศ ทั้งหมดรวม ๑๕๖ แห่ง ซึ่งอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ประชาชนมาเป็นระยะเวลานาน ทั้งในด้านการเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างความสมดุลของระบบนิเวศ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรมนันทนาการและพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน แต่ด้วยวิถีชีวิตของผู้คนและชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ที่ยังมีการเข้ามาเก็บหาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อการยังชีพและสร้างรายได้ โดยเฉพาะทรัพยากรที่ทดแทนได้ เช่น ผักป่า สมุนไพร เห็ด ผลไม้ป่า หน่อไม้ มัน พืชอาหารและอื่นๆ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ ที่ได้มีการกำหนดเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและลดการพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติและเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ พันธุ์ป่า บำรุงรักษา และควบคุมการใช้ประโยชน์กำหนดให้มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติ โดยระบุเกี่ยวกับการจัดทำโครงการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับอนุญาตภายใต้โครงการที่จะดำเนินการหน้าที่ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ ประเภท ชนิด จำนวน หรือปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลที่อนุญาตให้เก็บหาหรือใช้ประโยชน์ช่วงระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสม มาตรการตรวจสอบและควบคุมผลกระทบ และการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หรือทรัพยากรธรรมชาติ หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการสิ้นสุดการอนุญาต มาตรการในการกำกับดูแล การตรวจสอบการติดตาม การควบคุมผลกระทบและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หรือทรัพยากรธรรมชาติ และการประเมินผลการดำเนินโครงการ และแนวทางในการลดการพึ่งพิงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ

โดยการดำเนินการสำรวจข้อมูลทรัพยากรที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ตามมาตรา ๖๔ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ นั้น อุทยานแห่งชาติได้มีการสำรวจและอยู่ระหว่างการพิจารณาของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติของผู้ศึกษา เห็นว่าแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์และลดผลกระทบจากการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ ต้องมีการดำเนินการที่เป็นการสร้างระบบของชุมชนท้องถิ่นที่อยู่รอบแนวเขตที่เข้มแข็งควบคู่กับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนด ซึ่งการดำเนินการหากสามารถดำเนินการได้สำเร็จ จะส่งผลดีต่อการควบคุมการใช้ประโยชน์

การฟื้นฟู บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขต มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทรัพยากร ธรรมชาติ ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญ ได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ในฐานะของผู้ที่อยู่ ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ไม้อย่างแท้จริงต่อไป

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

บทวิเคราะห์

กลุ่มราษฎรผู้อยู่รอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีการใช้ประโยชน์ทางตรงจากป่า โดยการเก็บหา ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการใช้การแบ่งปันผลประโยชน์ การควบคุมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามกฎหมายและข้อตกลง จะเป็นการสร้างความเครือข่ายความ ร่วมมือในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติที่มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการดำเนินงานด้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถือว่า มีบทบาทที่สำคัญ การทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อความสมดุลและ มั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญและนำไปสู่การมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ

แนวความคิด

จากปัจจัยและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอ แนวความคิดในการวาง แผนการจัดการและควบคุมการเก็บหาทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่ทดแทนได้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ดังนี้

๑. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ ควรเน้นชุมชนเป้าหมายที่อยู่รอบแนวเขต อุทยานแห่งชาติเป็นหลัก เพื่อลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติอุทยาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกิดมาจากชุมชนต่างถิ่นจากต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดเดินทางเป็น กลุ่มใหญ่ๆ เข้าเขตอุทยานฯ และมีการเก็บหาจนเกินกำลังการผลิตและบางครั้งเก็บหาโดยไม่มีความรู้ความ เข้าใจ และอาจมีพฤติกรรมทำลาย เช่น การขุดล้อมกล้าไม้ เช่น ผักหวานป่าออกนอกพื้นที่ ลักลอบเก็บหา สมุนไพร กล้วยไม้เพื่อจำหน่าย การใช้สารเคมี การทิ้งขยะในพื้นที่ เป็นต้น

๒. ควรมีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ (zoning) ของแต่ละชุมชนและทำความเข้าใจความตกลงหาข้อยุติร่วม ระหว่างราษฎรกับอุทยานแห่งชาติเพื่อจัดทำเขตควบคุม เขตจัดระเบียบชุมชน หรือกำหนดเขตการใช้ ประโยชน์ของแต่ละชุมชน ตลอดจนการวางแผนจัดทำแนวกันชนรอบแนวเขตชุมชน เพื่อลดผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ที่มีความแตกต่างกัน เช่น หมู่บ้านที่หาหน่อไม้ และหมู่บ้านที่จักสานไม้ไผ่ ที่มีความ ต้องการหน่อไม้แตกต่างกัน

๓. กำหนดกติกาการใช้ประโยชน์ ให้เป็นที่ยอมรับ และใช้ในบางช่วงฤดูกาลให้เป็นไปตามรูปแบบวิถี ชีวิตของท้องถิ่นดั้งเดิม โดยไม่ส่งผลกระทบในทางลบต่อทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมและหาแนวทางตั้ง ราษฎรที่พึ่งพิงทรัพยากรของอุทยานฯ โดยตรงมาเป็นแนวร่วมและขึ้นทะเบียนสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์ อุทยานฯ เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้แนวทางการอนุรักษ์ที่ถูกต้องและวิธีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมไปถึง การมีส่วนร่วมในเรื่องอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

๔. ขึ้นทะเบียนสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานฯ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการฯและการบริหารจัดการอุทยานฯ ทำให้อุทยานแห่งชาติสามารถกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การลักลอบตัดไม้และล่าสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติ

๕. ในการรับสมัครอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติของแต่ละหมู่บ้าน ควรกำหนดให้มีอายุสมาชิกราวละ ๑ ปี และมีการรับสมัครใหม่ทุกปี เพื่อเป็นการสนับสนุนสมาชิกที่ดีและคัดกรองสมาชิกบางส่วนที่ไม่ดี และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เข้ามาใหม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ

๖. ควรมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เมื่อเปิดโอกาสให้ใช้ประโยชน์ ควรมีการนำรายได้กลับมาฟื้นฟูพื้นที่ป่าและทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โดยพิจารณาเปิดโอกาสให้ราษฎรได้ใช้ประโยชน์จากป่าอยู่ภายใต้กฎกติกาและข้อบังคับประชาคมร่วมรัฐและให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ควบคุม กำกับ ดูแล ให้เป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสมและยั่งยืน

๗. องค์การชุมชนของหมู่บ้านในรูปคณะกรรมการควรมาจากการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยจากสมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนของราษฎรในชุมชน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และเลขานุการ รวมทั้งคณะกรรมการอื่นๆ ตามจำนวนที่เหมาะสม นำไปสู่การก่อตั้งสภาแกนนำโครงการฯ ในระดับอุทยานฯ ซึ่งเป็นการรวมตัวระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคเอกชน

๘. ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานเป็นกลุ่มย่อยที่สนใจเฉพาะเรื่องตามความต้องการของชุมชนหรือราษฎรกลุ่มเป้าหมายและใช้เวลาอย่างน้อยวัน หรือเชิญวิทยากรมาเปิดการฝึกอบรมภายในชุมชนเอง น่าจะส่งผลในการพัฒนาอาชีพและส่งเสริมรายได้ให้กับราษฎรหรือกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

๙. การประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม ควรทำในทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ราษฎรท้องถิ่น แกนนำและผู้นำชุมชน โดยอาศัยวิธีการที่แตกต่างกัน และควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชน เพราะกลุ่มนี้มีความขัดแย้งน้อย สามารถเรียนรู้ มีพัฒนาการและเข้าใจเรื่องต่างๆ ได้ง่าย อีกทั้งมีอิทธิพลภายในครัวเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มสังคมระดับเล็กและต่อไปเด็กเหล่านี้ก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

๑๐. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลปกป้องและได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมและคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานฯนั้น ชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าของ ควรดูแลและจัดการกันเอง ภายใต้กฎหมายและกติกาประชาคมร่วมรัฐ เพื่ออนุรักษ์ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

๑๑. ใช้กติกาประชาคมร่วมรัฐที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชนโดยมีมาตรการควบคุมและให้อำนาจบางกรณีแก่คณะกรรมการหมู่บ้านในการลงโทษและบังคับใช้ การปฏิบัติอาจยุ่งยากบ้างในระยะแรก เพราะราษฎรไม่เคยได้รับโอกาสให้เป็นเจ้าของทรัพยากรหรือจัดการกันเองภายในชุมชน แต่ในระยะยาวชุมชนจะจัดการควบคุม กำกับ ดูแล กันเองภายในชุมชน โดยอุทยานแห่งชาติคอยให้คำปรึกษาหารือและแนะนำสิ่งที่ถูกต้องและจะเป็นแนวทางลดปัญหาความขัดแย้งได้

๑๒. ควรนำหลักการจัดการป่าชุมชนหรือ โครงการตามแนวพระราชดำริ เช่น โครงการการปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง โครงการธนาคารอาหาร โครงการฟื้นฟูอนุรักษ์ดินและน้ำ มาประยุกต์ใช้กับห้วย่อมป่า หรือพื้นที่ว่างเปล่า เสื่อมโทรม เพื่อเป็นแหล่งอาหารและทุนทางทรัพยากรภายในชุมชนที่สามารถนำมาใช้

ประโยชน์ภายใต้กฎกติกาที่เหมาะสมที่ชุมชนกำหนดร่วมกับรัฐ เป็นแนวทางในการลดการพึ่งพิงและทำลายทรัพยากรในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ภายในอุทยานฯ ได้

๑๓. ควรมีการประชุมร่างหลักเกณฑ์กติกาประชาคมร่วมรัฐเป็น ๒ ระดับ คือระดับแรกจัดในระดับคณะกรรมการหมู่บ้านหรือแกนนำของหมู่บ้านจนได้ข้อยุติก่อน แล้วจึงจัดประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนได้รับทราบและร่วมพิจารณาอีกครั้ง เพื่อสร้างการยอมรับ ก่อนนำไปบังคับให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

๑๔. ควรผลักดันให้มีการก่อตั้งกองทุนเพื่อการบริหารงานที่ยั่งยืน โดยชุมชน ภาคประชาชนหรือคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติที่ไม่พึ่งพิงงบประมาณแผ่นดิน เช่น อาศัยการระดมทุน งบจากการบริจาค งบสนับสนุนอื่นๆ เพื่อความยั่งยืนขององค์กร

๑๕. สนับสนุนให้ราษฎรในชุมชนปลูกไม้โตเร็วบริเวณหัวไร่ปลายนารอบพื้นที่ทำกิน หรือในพื้นที่ถือครองหรือพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพหรือพื้นที่ว่างเปล่าโดยรอบเขตชุมชนที่มีการรังวัดเขตควบคุมแล้ว และควรให้สิทธิเปิดโอกาสให้สามารถนำไม้เหล่านี้นกลับมาใช้ประโยชน์ได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสมโดยไม่ทำลายป่าดั้งเดิม จะเป็นการสร้างจิตสำนึกแก่ราษฎรว่าหากอยากใช้ไม้ต้องปลูกเอง อยากได้รับประโยชน์ต้องฟื้นฟู อนุรักษ์ป่า เพื่อเปิดโอกาสการใช้ประโยชน์ในอนาคตของตนและชุมชน

๑๖. การนำนักท่องเที่ยวก่อน กลุ่มคน กลุ่มองค์กร สถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ เข้าไปขอทัศนศึกษาดูงานภายในชุมชนท้องถิ่นและสนับสนุนให้ผู้นำหรือราษฎรภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์จะเป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

๑๗. การนำผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางความคิดที่ชุมชนให้ความเคารพ นับถือ ศรัทธาและเลื่อมใส ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ราษฎรในชุมชนจะสนใจ ให้ความร่วมมือ และเชื่อฟัง นำแนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๑๘. อุทยานฯ ควรจัดประชุมข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและเหตุผลของโครงการฯ เป็นแนว ทางเดียวกันทุกฝ่ายเพื่อการประสานงาน ดำเนินงานร่วมกันทั้งระบบ ช่วยกันงานประสบความสำเร็จและลดความขัดแย้งในการดำเนินงานภายในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บุคลากรที่ทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามและบุคลากรด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑๙. ควรมีการจัดประชุมต่อเนื่องทุกปี ทั้งในระดับแกนนำ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อบังคับประชาคมร่วมรัฐ การรับสมัครอาสาสมัครฯ การจัดเก็บและการใช้จ่ายเงินกองทุน และการประชาสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเตือน และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนอย่างถูกต้องและลดการทำผิดข้อบังคับและกติกาที่ได้วางเอาไว้

๒๐. ในการจัดเก็บค่าสมาชิกอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ควรให้แต่ละหมู่บ้านพิจารณาตามความเหมาะสม แต่การใช้จ่ายเงินกองทุนควรมีการกำหนดสัดส่วนการใช้เดียวกันทั้งอุทยานฯ คือ หักบางส่วนเข้าบัญชีคณะกรรมการแกนนำส่วนกลางของอุทยานฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ และที่เหลือของแต่ละหมู่บ้านควรเน้นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แต่ละชุมชนเป็นสำคัญ โดยใช้สัดส่วนเงินกองทุนมากกว่า (เช่น ๖๐ ส่วน) และส่วนที่เหลือเพื่อการพัฒนาภายในชุมชน (เช่น ๔๐ ส่วน) และชุมชนควรมีการจัดทำแผนชุมชนเพื่อวางแผนการใช้เงินกองทุนตามวัตถุประสงค์

๒๑. การใช้จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ ควรกำหนดกิจกรรมบางกิจกรรมที่ควรดำเนินงานในแต่ละปีให้ชุมชน เช่น กิจกรรมการเพาะกล้า ปลูกป่า ลาดตระเวน ทำแนวกันไฟ ทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น เพื่อให้การใช้เงินกองทุนหมู่บ้านเพื่อการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติเป็นไปตามข้อตกลง

๒๒. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่ได้มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพในชุมชน เพื่อเป็นการบูรณาการร่วมกันและเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ชุมชนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้เอง โดยไม่ต้องรบกวนงบประมาณจากหน่วยงานป่าไม้

๒๓. ควรมีการนำสถิติคดีป่าไม้หรือการกระทำผิดกติกาหรือข้อตกลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาพิจารณาเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินงาน โดยจัดเป็นพื้นที่ล่อแหลม และเพิ่มความเข้มงวดในการดูแลรักษาพื้นที่ โดยให้ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ และต้องให้ความสำคัญในการมวลชนสัมพันธ์เข้าถึงชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้ชุมชนที่อยู่เดิมและที่ย้ายเข้ามาใหม่เข้าใจในกฎหมายกติกาประชาคม รวมทั้งเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ

๒๔. ควรมีการตรวจสอบติดตามผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดทดแทนได้แต่ละชนิด โดยการเก็บข้อมูลศึกษาอย่างง่ายและตามหลักวิชาการ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่อาจได้รับผลกระทบต่อนิเวศ แหล่งที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์อื่น ๆ เช่น สัตว์ป่า สัตว์น้ำ สัตว์ป่า เป็นต้น

ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

สรุปข้อเสนอในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ควรดำเนินการดังนี้

- ๑) การกำหนดขอบเขตใช้ประโยชน์ที่ชัดเจน
- ๒) มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ๒ ระดับ คือ ระดับชุมชนและระดับอุทยานแห่งชาติ
- ๓) กำหนดกติกาที่ชัดเจนทั้งระดับอุทยานฯ ระดับชุมชน สำหรับแต่ละชนิดพันธุ์
- ๔) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บหาควรมีความเฉพาะเจาะจงของแต่ละชนิดพันธุ์ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อนิเวศ เช่น การกำหนดวันที่หาได้และวันหยุด การกำหนดตามฤดูกาล ช่วงปิดป่าทั้งหมดเพื่อฟื้นฟู เป็นต้น
- ๕) มีการจัดตั้งกองทุนของชุมชนและระดับอุทยานฯ มีสัดส่วนการใช้ที่ชัดเจน และเน้นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในสัดส่วนที่มากกว่าการใช้ด้านอื่น
- ๖) ชุมชนจัดทำแผนชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงแผนการใช้จ่ายเงินกองทุน
- ๗) ควรให้มีการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ทั้งด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาชุมชนทุกปีอย่างต่อเนื่อง เป็นวิสัย
- ๘) มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ๒ ระดับ คือ ระดับชุมชนและระดับอุทยานแห่งชาติ
- ๙) มีการติดตามตรวจสอบปริมาณในการเก็บหาและอัตรากำลังผลิตของป่าอย่างต่อเนื่อง
- ๑๐) เน้นชุมชนรอบแนวเขตเป็นหลัก ชุมชนที่ห่างไกลต้องมีรูปแบบการจัดการที่แตกต่าง เช่น ห้ามเก็บหา หรืออยู่ภายใต้กติกาที่เข้มงวดมากขึ้น
- ๑๑) มีการรับสมัครอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานฯ ทุกปี โดยเฉพาะผู้ที่มีความประสงค์เก็บหาทรัพยากรที่ทดแทนได้ (มีอายุคราวละ ๑ ปี) คณะกรรมการและชุมชน สามารถกำหนดอัตราค่าสมาชิกเพื่อสมทบกองทุนของชุมชนได้ตามความเหมาะสม

๑๒) การทำผิดกฎหมายของชุมชน คณะกรรมการชุมชนสามารถดำเนินการปรับเงินเพื่อสมทบในกองทุนฯได้ หรือเพิกถอนการเป็นอาสาสมัครฯได้

๑๓) มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบแนวทางการศึกษาของชุมชน รวมถึงการประชุมในระดับอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการแต่ละชุมชน ในภาพรวมอุทยานฯ และนำเสนอปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขร่วมกัน

๑๔) มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

๑๕) อุทยานแห่งชาติควรมีการจัดทำแผนงานร่วมกับชุมชน เช่น แผนงานด้านการจัดการไฟฟ้า ด้านต้นน้ำ หรืออื่นๆ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง

๑๖) ส่งเสริมการศึกษาหรือแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน

๑๗) อาจกำหนดให้มีการประกวด เพื่อสร้างความมุ่งมั่นและท้าทายของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๑๘) ควรมีการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ (การแปรรูปหน่อไม้ การปลูกผักหวานป่า เห็ดต่างๆ การจักสาน เป็นต้น)

๑๙. การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเป้าหมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยว เนื่องจากมีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากร

๒๐) มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของชุมชน และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

๒๑) อุทยานแห่งชาติควรมีกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบอื่นที่เสริมสร้างรายได้จากการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่า นำไปสู่การลดการใช้ประโยชน์ทางตรงโดยไม่มีการเพิ่มมูลค่า

ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นในช่วงแรก อาจเป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจ เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่จะมีการดำเนินการตามกฎหมาย ราษฎรอาจยังไม่คุ้นชิน และที่อยู่ห่างไกลที่เคยเข้ามาเก็บหาหรือใช้ประโยชน์อาจยังไม่ทราบ แนวทางแก้ไข คือ ต้องให้ความสำคัญในกระบวนการสร้างความเข้าใจแก่ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบถึงสิทธิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ตั้งแต่ระดับผู้นำชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงส่วนราชการอื่นที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อสร้างกระบวนการรับรู้ร่วมกัน และมีการดำเนินการกิจกรรมตามกฎหมายและข้อตกลง การใช้ประโยชน์ต้องควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากร

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มีแนวทางในการจัดการและควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อรองรับการดำเนินการตามมาตรา ๖๔ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ มีความควบคุมการใช้ที่เหมาะสม มีการศึกษาวิจัยและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และมีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในระดับชุมชนและผู้นำชุมชน

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๕.๑ อุทยานแห่งชาติมีแนวทางในการจัดการและควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับและมีส่วนร่วมของประชาชน

๕.๒ ลดการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ มีความควบคุมการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสม

๕.๓ แนวทางในการจัดการและควบคุมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ สามารถเป็นแบบอย่างแนวทางในการนำไปใช้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์รูปแบบอื่นๆ เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน เป็นต้น

(ลงชื่อ)

(นางจิตร์ ยาจสัจจร)

วันที่.....๑๕...../.....มกราคม...../...๒๕๖๗.....

ผู้ขอประเมิน